

* ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ' ਦੇ ਤਹਿਤ

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਜਾਂ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ *

ਕਿਸਤ ਨੰਬਰ 2

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸਤ ਨੰਬਰ 1 ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ)

. **ਗਿਆਨਵਾਨ ਮਨੁੱਖ:** ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ 'ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ' ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਅੰਨੇਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਕਹੇ/ਸੁਣੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਆਪਣੀ ਅੱਕਲ/ਮੱਤ/ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸੁ-ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ, ਸਗੋਂ 'ਸੱਚ, ਕਰਤੇ-ਕਰਤਾਰ' ਦੇ 'ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ, ਭਾਣੇ' ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਨਾਲ 'ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ' ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਸਚਿਆਰ-ਸਿੱਖ' ਬਣਦਾ ਹੈ।

. (ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਕਿਵੇਂ?); -

- 11 'ਰੱਬ' ਦੇ 'ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ' ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ, ਭਾਵ 'ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ, ਭਾਣੇ' ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਿਖਾਵੇ ਦਾ ਧਰਮੀ ਬਨਣਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਰੱਬੀ' ਧਰਮ 'ਇਨਸਾਨੀਅਤ' ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 21 ਸਚਿਆਰਤਾ ਵਾਲੇ ਗੁਣ, 'ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਹਲੀਮਤਾ, ਸਹਿਜਤਾ, ਨਿਰਭਉਤਾ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਖੁਸ਼ੀ, ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ, ਪਰਉਪਕਾਰਤਾ', ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਰੈਕਟੀਕਲ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਅਸਰ/ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- 31 ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ/ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਬਣਾਏ ਮਨੋਕਲਪਿਤ ਸਹਿਮਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ ਤੌਖਲੇ, ਫਿਕਰ, ਘਬਰਾਹਟ, ਚਿੰਤਾ, ਸੰਸਿਆਂ, ਭਰਮਾਂ, ਪਾਖੰਡਾਂ, ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 41 ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ, ਇੱਕ ਅਣਦੇਖੇ ਬੋਝ/ਡਰ/ਭੈ/ਭਉ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਬੰਧਨ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 51 'ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ', ਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗਹ ਮਨ ਵਿੱਚ 'ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ, ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ, ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣਾ, ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮਨ ਲੱਗਣਾ' ਬੇਫਿਕਰ ਰਹਿਣਾ ਵਰਗੇ ਕੁੰਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ/ਨਿਯਮਾਂ/ਅਸੂਲਾਂ/ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ/ਸਾਊਰ/ਜਜ਼ਬਾ/ਜੋਸ਼/ਫੁਰਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

. ਪਉੜੀ: ਆਪਿ ਉਪਾਏ ਮੇਦਨੀ ਆਪੇ ਕਰਦਾ ਸਾਰ॥ ਭੈ ਬਿਨੁ ਭਰਮੁ ਨ ਕਟੀਐ ਨਾਮਿ ਨ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਭਉ ਉਪਜੈ ਪਾਈਐ ਮੋਖ ਦੁਆਰ॥ ਭੈ ਤੇ ਸਹਜੁ ਪਾਈਐ ਮਿਲਿ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥ ਭੈ ਤੇ ਭੈਜਲੁ ਲੰਘੀਐ ਗੁਰਮਤੀ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਭੈ ਤੇ ਨਿਰਭਉ ਪਾਈਐ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥ ਮਨਮੁਖ ਭੈ ਕੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਤੇ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਵੈ ਹੀ ਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਗੁਰਮਤੀ ਉਰਿ ਧਾਰ॥ 1288॥ (ਉੱਪਰਲੇ ਸਬਦ ਦੇ ਸਬਦਾਅਰਥ ਬੜੇ ਸਰਲ ਹਨ। ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖੀ ਭੈ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰਲੇ ਬਣੇ ਕਾਲਪਨਿਕ 'ਡਰ ਭੈ ਭਉ' ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।)

. **ਅਗਿਆਨੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ;** ਅਗਿਆਨੀ ਨੂੰ 'ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖੀ' 'ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ' ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਐਰੇ-ਗੈਰੇ, ਨੱਥੂ-

ਖੇਰੇ, ਛਾਤਿਰ ਪੂਜਾਰੀਆਂ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲੀ 'ਰੱਬ' ਤੋਂ ਡਰਨ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ/ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਅੱਕਲ/ਮੱਤ/ਗਿਆਨ ਦੀ ਸੁਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅਗਿਆਨੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨੁੱਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ/ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਨੁੱਕਸਾਨ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?) :-

- 1। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਧਰਮ 'ਇਨਸਾਨੀਅਤ' ਤੋਂ ਭਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 2। ਪੂਜਾਰੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਬਾਹਰੀ ਨਕਲੀ 'ਰੱਬ' ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਵਾਲੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- 3। 'ਸੱਚ' ਕਰਤੇ-ਕਰਤਾਰ, ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਹਲੀਮਤਾ, ਸਹਿਜਤਾ, ਨਿਰਭਉਤਾ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਖੁਸ਼ੀ, ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ, ਪਰਉਪਕਾਰਤਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- 4। ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਵਕਤ ਫਿਕਰਾਂ, ਝੋਰਿਆਂ, ਗਮਾਂ, ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫਾਂ, ਮਾਨਸਿੱਕ-ਉੱਲਝਨਾਂ, ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿੱਕ ਮਾਨ-ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਝੰਝਟਾ ਵਿੱਚ ਉੱਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੂਜਾਰੀ/ਗਰੰਥੀ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ/ਪਾਈਆਂ ਪਿਰਤਾਂ/ ਧਾਰਮਿੱਕ ਰਹੁਰੀਤਾਂ ਹਨ।
- 5। ਇਹੀ ਧਾਰਮਿੱਕ ਪਿਰਤਾਂ/ਰਹੁਰੀਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੀ ਇੱਕ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ, ਤੌਖਲਾ, ਫਿਕਰ, ਘਬਰਾਹਟ, ਚਿੰਤਾ, ਖਤਰਾ, ਸਹਿਮ, ਖੌਫ, ਸੰਸਾ, ਹੌਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿਚ/ਮਨ ਵਿੱਚ ਬੋਝ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿੱਕਰਮੰਦ ਰਹਿਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਡਿੱਪਰੈਂਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਮੱਕੜਜਾਲ/ਉੱਲਝਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਲਝ ਜਾਣਾ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਨਸਿੱਕ ਉਲਝਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤੋੜ/ਖੁਲਾਸੀ ਦਾ ਰਾਹ, ਉੱਲਝਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਲਝਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
- 6। ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- 7। ਬੇਬੀਆਂ, ਫੋਕੀਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਪੈਰ ਦੀਆਂ, ਮੰਨਤਾਂ ਮਨਾਉਤਾਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਕੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 8। ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ।
- 9। ਸੰਪਰਦਾਈ ਬਾਬਿਆਂ, ਟਕਸਾਲੀਆਂ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਭੰਜਨੀ ਸੰਪਟ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਊ ਵਿੱਚ ਫੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 10। ਮਾਨਸਿੱਕ ਦਿਵਾਲਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 11। ਇਸ ਦਿਵਾਲੇਪਣ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਹੈ 'ਅਗਿਆਨਤਾ'। ਉਸ ਉੱਪਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ 'ਰੱਬ' ਦਾ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ'।

. (ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ, ਤੌਖਲਾ, ਫਿਕਰ, ਘਬਰਾਹਟ, ਚਿੰਤਾ, ਖਤਰਾ, ਸਹਿਮ, ਖੌਫ, ਸੰਸਾ, ਹੌਲ) ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ/ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ' ਦੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਫਿਕਰਾਂ-ਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ, (ਭਾਵੇਂ ਮੰਨੇ ਜਾਂ ਨਾ-ਮੰਨੇ) ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਲਪਨਿਕ 'ਡਰ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਜਿਉਂ ਰਿਹਾ ਹੈ।

. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜਮਾਤ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਕਾਲਪਨਿਕ 'ਡਰ' ਦੇ ਸਹਿਮ/ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਲਪਨਿਕ 'ਡਰ' ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ।

*** ਇਹ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ' ਦੋ ਤਰਾਂ ਦੇ ਹਨ' ;

- . 1. 'ਅੰਦਰੂਨੀ' ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ,
- . 2. 'ਬਾਹਰੀ' ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

. ਅੰਦਰੂਨੀ "ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ", ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ/ਅੰਤਹਕਰਨ/ਮਨ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਹਰ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

- ▶ 'ਸੱਚ, ਕਰਤੇ-ਕਰਤਾਰ, ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ, 'ਰੱਬ' ਦਾ (ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ, ਭਾਵਨੀ) ; 'ਗਿਆਨਵਾਨ' ਮਨੁੱਖ ਲਈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਜੀ ਦੀ 'ਕਿਰਪਾ' ਹੈ, ਨਦਰ ਹੈ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।
- ▶ 'ਗਿਆਨਵਾਨ' ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ, ਭਾਵਨੀ,) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ, ਭਾਣੇ) ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
- ▶ (ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ, ਭਾਵਨੀ,) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ, ਭਾਣੇ) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

▶ **‘ਗਿਆਨਵਾਨ’** ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ **‘ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ’** ਉਸਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਕੰਮ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ, ਪਰ **ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ** ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

. ਬਲਕਿ **‘ਗਿਆਨਵਾਨ’** ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਵਹਿਮ, ਭਰਮ, ਆਡੰਬਰ, ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ **‘ਡਰ’** ਅਸਰ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦਾ ਕਾਲਪਨਿਕ **ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ, ਭਾਵਨੀ ਦਾ ਬੀਜ ਮਾਤਰ ਵੀ ਦਾ ਅੰਕੁਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।**

. ਅਗਿਆਨੀ; ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁੱਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ, ਨਾਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਿਆਂ, ਵਿੱਧੀ ਵਿਧਾਨਾਂ, ਦੀ ਸੋਝੀ/ਜਾਣਕਾਰੀ/ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, **‘ਰੱਬੀ’ ‘ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ’**, ਉਸ ਅਗਿਆਨੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਸਹਿਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਉੱਪਰ ਅਜੇਹਾ **‘ਡਰ’** ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਪੂਜਾਰੀ ਦੇ ਬਣਾਏ **‘ਰੱਬ’** ਦੀ ਪੂਜਾ, ਅਰਚਨਾ, ਆਰਤੀ, ਅਰਜ਼ੋਈ, ਤਰਲੇ, ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ **‘ਰੱਬ’** ਦੀ ਪਰਕੋਪ, **‘ਰੱਬ’** ਦੀ ਸਜ਼ਾ, **ਰੱਬ** ਦੀ ਡਾਂਗ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬੱਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

. ਘਾਘ ਛਾਤਿਰ ਪੂਜਾਰੀ ਆਪਣੀ ਚਾਤੁਰਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਿਆਨੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਚੁਤਰਾਈਆਂ ਭਰੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਚੁਤਰਾਈ ਭਰੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿੱਚ **‘ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ’** ਹੀ ਇੱਕ ਐਸਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਗਰ ਹੈ। ਇਸ **‘ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ’** ਵਾਲੇ ਸਸ਼ਤਰ/ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਜਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਖਦਾ ਸਸ਼ਤਰ/ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ/ਸ਼ਰਧਾ-ਉੱਲੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਡੂੰਗਾ **‘ਡਰ, ਭੈ, ਭਉ’** ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਗਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਪੂਜਾਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਇਸੇ ਮਾਨਸਿਕ **‘ਡਰ’** ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

. **‘ਰੱਬ’** ਦੇ ਨੇਮਾਂ, ਕੁੱਦਰਤੀ-ਨਿਯਮਾਂ, ਵਿੱਧੀ-ਵਿਧਾਨਾਂ, ਕੁੱਦਰਤੀ-ਅਸੂਲਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਦੀ ਅਣ-ਦਿੱਸਦੀ **‘ਡਾਂਗ’** ਦੀ ਮਾਰ ਦੀ ਚੋਟ/ਸੱਟ ਜਦੋਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਹੋਸ਼ੋ-ਹਵਾਸ਼, ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਹੀ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(‘ਅਣ-ਦਿੱਸਦੀ ਡਾਂਗ ਦੀ ਮਾਰ’ - ਮਤਲਭ: ‘ਸੱਚ’ ਕਾਦਰ-ਕਰਤਾ, ਕੁੱਦਰਤ ਦੇ ਨਾਮ, ਨੇਮ, ਨਿਯਮ, ਅਸੂਲ, ਵਿੱਧੀ-ਵਿਧਾਨ, ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ - ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜੀਵ, ਜਾਨਵਰ, ਪੇੜ-ਪੌਦੇ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਪ੍ਰਾਣੀ, ਮਨੁੱਖ-ਮਾਤਰ ਨਾਲ ਕੋਈ/ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਲੋਹ-ਲਿਹਾਜ਼, ਤਰਫ-ਦਾਰੀ, ਪੱਖਪਾਤ, ਰੀਆਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ/ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਸਿੱਟੇ/ਰਜ਼ਲਟ/ਫਲ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਸਿੱਟੇ/ਰਜ਼ਲਟ/ਫਲ ਦਾ **‘ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ’ ਮਨੁੱਖ/ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।)**

. ਮ1॥ ਪੱਟੀ ਲਿਖੀ॥

ਦਦੈ ਦੇਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੇਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ॥

ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੇ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੇਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ॥ 432॥

(ਕੁੱਦਰਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਵਿੱਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਮਨੁੱਖ/ਪ੍ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ (ਮਨ, ਬਚਨ, ਕਰਮ,) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ/ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਰਜ਼ਲਟ/ਫਲ/ਸਿੱਟਾ ਭੋਗਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਗਰ ਰਜ਼ਲਟ/ਸਿੱਟਾ ਮਾੜਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੰਮਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਜ਼ਲਟ ਮਾੜਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਗਰ ਰਜ਼ਲਟ ਸੁੱਖ ਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੰਮਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਰਜ਼ਲਟ ਸੁੱਖ ਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।)

.'ਸੱਚ, ਕਾਦਰ-ਕਰਤਾ-ਕਰਤਾਰ, ਕੁੱਦਰਤ' ਦਾ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ, ਭਾਵਨੀ' ਮਨੁੱਖ/ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਨੂੰ:-

► 'ਸੱਚ, ਕਾਦਰ-ਕਰਤਾ-ਕਰਤਾਰ, ਕੁੱਦਰਤ' ਦੇ 'ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ, ਭਾਣੇ' ਵਿਚ:-

- . ਆਉਣ ਦਾ,
- . ਜਿਉਣ ਦਾ,
- . ਰਹਿਣ ਦਾ,
- . ਸਹਿਣ ਦਾ,
- . ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ,
- . ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦਾ,
- . ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ,

ਦਸਤੂਰ/ਸ਼ਹੂਰ, ਅਮਲ, ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ, ਵਿੱਧੀ-ਵਿਧਾਨ, . . ਸਿੱਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

- .'ਸੱਚ, ਕਾਦਰ-ਕਰਤਾ-ਕਰਤਾਰ, ਕੁੱਦਰਤ' ਨਾਲ
- . ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ,
- . ਆਪਣੇ-ਪਣ ਵਾਲਾ ਸਬੰਧ/ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- . ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿੱਚ 'ਸੱਚ, ਕਾਦਰ-ਕਰਤੇ ਕਰਤਾਰ, ਕੁੱਦਰਤ' ਲਈ,
- . ਅਦਬ, ਭਉ, ਭੈ, ਭਾਵਨੀ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ/ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- . ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਇੱਕ ਸਿਸਟਿਮ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
- . ਸਿਸਟਿਮ ਵਿੱਚ ਜਿਉਣਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

. ਬਾਹਰੀ 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ'।

- . ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ/ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

- ▶ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਗੁਆਚਣ ਦਾ 'ਡਰ',
- ▶ ਲੋਕ-ਲਾਜ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ 'ਡਰ',
- ▶ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਖੁੱਸ ਜਾਣਦਾ ਦਾ 'ਡਰ',
- ▶ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ, ਸ਼ੌਹਰਤ ਦੇ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਾ 'ਡਰ', ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਾਣੀ/ਮਨੁੱਖ ਗਵਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਹੁੰਦਾ।
- ▶ ਮਨੁੱਖਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ, ਘਰਬਾਰ, ਪੈਸਾ-ਧੇਲਾ, ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦਾ 'ਡਰ'।
- ▶ ਕੀਤੀਆਂ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ,
- ▶ ਠੱਗੀਆਂ-ਠੋਰੀਆਂ,
- ▶ ਮੱਕਾਰੀਆਂ,
- ▶ ਜੱਬਰਦੱਸਤੀਆਂ,
- ▶ ਨਾਜਾਈਜ਼ ਕੱਬਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ
- ▶ ਲਈਆਂ ਫਿਰੋਤੀਆਂ, ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਦਾ 'ਡਰ'।
- ▶ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਧਾ ਅਨ-ਹੱਕਾ ਧਨ/ਪੈਸੇ ਦੇ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ 'ਡਰ'।
- ▶ ਬਾਹਰੀ - 'ਡਰ, ਭਉ, ਭੈ' :-

■ . ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

. ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

. ਮਨ ਵਿੱਚ ਤਰਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

. ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

. ਆਪਣੇ-ਆਪ, ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

. ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ-ਘਟੇ ਵਿੱਚ ਰੁਲਦਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

. ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਟੇ-ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਰੁੱਲਦਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

. ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌੜੀ ਦਾ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

. ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ, ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ, ਪੜਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ/ਧੰਧਾ/ਬਿਜ਼ਨਿਸ/ਕੰਮ ਚਲਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ, ਖਰਚਾ-ਵਰਚਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ/ਜਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ/ਧੰਧਿਆਂ/ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ 'ਡਰ' ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ 'ਡਰ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ-ਭਲੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

- ▶ ਕਈ 'ਡਰ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਕਰਮਕਾਡਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਕਈ 'ਡਰ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਧਾਂ, ਯੋਗੀਆਂ, ਮੰਨਤਾਂ-ਮਨਾਉਂਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਗਲ/ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਫੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਕਈ ਆਪਣੇ 'ਡਰ' ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਣ ਲਈ ਬਲੀਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਕਈ 'ਡਰ' ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਕਈ 'ਡਰ' ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਰਥਾਂ, ਮੰਦਿਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

. ਪਸ਼ੂਆਂ, ਪੰਛੀਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 'ਡਰ' ਦਾ ਖੌਫ਼/ਸਹਿਮ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅੱਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।)

. ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ, ਪੰਛੀਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ 'ਡਰ' ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ 'ਡਰ' ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ 'ਡਰ' ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਮਾਨਸਿੱਕ ਤੌਰ ਤੇ 'ਡਰ' ਤੋਂ ਇਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ 'ਡਰ' ਰਹਿਤ ਜਿਉਂਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਧੰਨਵਾਧ।

(. ਚਲਦਾ)

ਇੰਜ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

19 ਅਕਤੂਬਰ 2019